

NAŠ TEDNIK

KULTURNO - POLITIČNO GLASILO

2. leto

V Celovcu, dne 12. aprila 1950

Številka 15

Sibirija novo gospodarsko ležišče!

V času atomske energije nastaja ne samo trenje za tehnične in znanstvene izsledke, ki jih velesile, kot je to bilo razvidno iz tozadevnih procesov v Ameriki in nazadnje v Angliji, ljubosumno skrivajo ena pred drugo. Huda, čeravno na zunanje ne tako vidna, je borba za sirovine, ki so za proizvodnjo atomske energije potrebne, in med katerimi igra uran glavno vlogo.

Znano je, da se te nahajajo v največjem obsegu v tistih delih sveta, ki predstavljajo najstarejše geološke celine. Med te spadajo tečaji in centralna Azija z najvišjim gorovjem sveta, Himalajo in Pamirskem platojem.

Severni tečaj, ki ga zaokružuje v največji meri del Sibirije, spada takorekoč v glavnem v območje Rusije. Vprašanj ravno tega dela sveta naj bodo te vrste posvečene.

Že preden je zaigral uran tako važno vlogo, je Rusija spoznala važnost in bogastvo svojih severnih pokrajin, ki s početka preidejo v močvirnat tundra in nato v kraje, ki ležijo vedno pod snegom in ledom in to tem bolj, čim dal greš na sever. Odkrili so ogromna ležišča najboljše premoga in raznovrstne rude, ki bodo uporabne še tedaj, ko se bodo zdaj znana stara ležišča že zdavnaj izčrpala. Tam pod večnim ledom pa ležijo tudi ogromna bogastva urana.

Rodili so se načrti, kako ustvariti možnosti, da se v večnem snegu in ogromnih močvirjih uspostavi industrija. Tako so nastali načrti, ki se jih sedaj, ko je važnost tega ozemlja še narasla, s podvojeno silo uresničuje.

Dve poti sta se strokovnjakom nakazale: 1. da se predruvari in omili podnebje in 2. da se ustvari in privzgoji rastline, živali in končno nekoliko tudi človek tako, da bodo kos nemilemu podnebnju.

V tundrah je preveč vode. Silne in močnejše sibirске reke, ki se odteka v Severno morje, nakopičijo to vodo, ki posebno pozimi nima kam odtekat, ko izlivi v morje vsi zamrznejo. Tako se vedno bolj namaka tundra. Sibirija je daljnja ravnina, kjer skoraj ni višinskih razlik. Ruski inženjerji so izdelali načrte, da na ugodnih mestih zajezi največje reke in jih stem prisilijo, da del svojih vod odtočijo v drugo smer, to je v notranjo in južno Sibirijo, ki ji vode primanjkuje. Tako bi se lahko namakali ogromni predeli stepa ter puščave in se preobrazili v agronomsko zaledje za industrijo, ki nastaja tu ob znožju Tibetskega gorovja. Stem bi se obenem ustavilo vedno večje kopičenje vode in ledu v severni Sibiriji, ki v ogromni množini s svojo težo tlači na celino in jo s tem znižuje. Ves ta neugoden razvoj za prizadete kraje bi po izvedbi teh načrtov bil namah ustavljen.

Del vode, ki bi se preko teh silnih je-zov še zlivaj v svojo staro severno smer, bi gnil mogočne elektrarne, ki bi svoj tok lahko oddajale tako na sever kot na jug novo nastajajoči industriji.

Tundra bi se na ta način precej posušila. Zemljo bi nakupičili v dolge široke grede v obliki hribočkov, ki bi na svoji sončni strani bolj sprejemali toploto sonca in omogočili raznim nemilemu podnebnju privzgojenim rastlinam uspevanje in rast. (Pri nas na primer napravijo take proti soncu obrnjene grede v majhni obliki vrtnarji, kjer nasadijo zgodaj spomladi, ko še leži sneg, zelenjavo).

V smislu druge poti je znani ruski učenjak Mičurin s svojimi učenci zarisal in našel pot, ki je že dovela do lepih uspehov. Tako danes že obstoja vrsta sadja, ki prenese silno hudo zimo, brez da bi pozebo, in ki v kratki severni poletni nenavadno hitro vsveti in dozori. Enake uspehe beležijo pri žitu in raznih travah.

Število prebivalstva na svetu hitro ra-

Hitler sam je proglasil parolo „borili se bomo do zadnjega moža.“ Ko je bil izid vojne že dolgo odločen, smo se srečavali „globokoverne“, ki so še bili prepričani o nemški zmagi in to celo aprila 1945.

Usodnost tega Hitlerjevega „boja do zadnjega moža“ se danes zrcali v mnogo krutnejši obliki, kakor bi si mogel kdoj to misliti.

Kot smo že poročali, je Avstrija dovolila za pozidavo stanovanjskih hiš za 500 milijonov šilingov takozvanega „Aufbaukredita“. Do sedaj v proračunu ne za preteklo in ne za letošnje leto ni bilo kritja, ker so merodajni do sedaj zaman pričakovali, da se jim bo nakazal denar iz Marshallovega fonda. Tega denarja pa ni bilo predvsem zato, ker so Amerikanci zahtevali, da se mora v stanovanjske svrhe porabljeni kapital tudi primerno obrestovati, kar pa, dokler obstoja takozvani Mieterschutz, ni mogoče izpolniti.

Za rešitev tega problema obstoja v

Churchillova izjava k istemu vprašanju „pustili bomo Nemce, da se bodo pekli v lastni maščobi“, je drugi korak, ki nekoliko razjasnjuje vse, kar je sledilo.

Nemčija je danes deljena v dva tabora ali še bolj jasno povedano v dva sveta. Vzhodni del Nemčije se nahaja pod sovjetsko kontrolo v ruski politično-vojaški službi; zapadni del pa se go-

spodarsko in politično uvršča v „zapa-dni ali ameriški“ red in že slišno glasove zelo merodajnih politikov na za-padu, da se bo morala zapadna Nemčija tudi vojaško včleniti v zapadno armado.

To, česar so se Nemci sami posluževali v dveh svetovnih vojnah, da se gnali v krvavi boj Slované proti Slova-nom, to isto se sedaj uresničuje nad nemškim narodom samim. Bo li to Hit-lerjev napovedani „boj do zadnjega mo-ža?“ Bo li to Churchillovo prorokova-nje, naj se nemški narod peče v svoji lastni masti?

Kar so k temu vprašanju povedali po-litiki, smo že poročali. V zadnjem času pa so se po vrsti oglasili generali, Eisen-hower, Marshall, Montgomery in McCloy. Vsi so naglasili, da imata Ame-rika in Anglija v svetu ogromne obvez-nosti. Njih neposredna naloga je gospo-darski podvig zapadne Evrope in usta-vitev komunizma na južno azijski celi-ni. McCloy pa je te naloge za svoj delo-krog podrobneje zarisal. Povedal je, da se vzhodna nemška komunistična stvar-ka v sodelovanju s sovjetsko zasedbe-no oblastjo, ki je oborožila „vzhodno policijo“, trudi, da razširi svojo oblast na Berlin in vso zapadno Nemčijo.

Dobesedno je McCloy dejal: „Ob kon-cu vojne smo upali, da bodo zavezniški v skupnem delu celili rane, katere sta voj-na in nacistično nasilje zadala. Sovjeti pa so s svojim razdiralnim delom na-sprotje med zavezniški samimi iz leta v leto stopnjevali. Ta razvoj pa je postal za nemški narod najusodnejši. Zato je izredne važnosti, da postane gospodar-stvo zapadne Nemčije tako močno, da bo mogla ta dežela, ki meri le polovico svoje nekdanje površine, preživeti dve tretjini nemškega naroda.“

McCloy je mnenja, da more zapad te cilje doseči, če vključi Nemčijo v skup-nost zapada in ji tam dodeli tudi poseb-ne naloge v pogledu vojaške obrambe zapada.

Ti govori kažejo v kako zastruplje-nem ozračju se nemški problem rešuje in vse to sega s svojimi sencami tudi v avstrijsko vprašanje.

Zapad in Vzhod gledata oboje vpraš-anj vsak iz svojega vidika in zasledu-jeta pri tem svoje cilje. Bodo li končno tudi Avstrijo delili v dva sveta.

Zasedba

V Mürtzschlagu na Zgornjem Šta-jerskem je govoril ÖVP državni poslanec dr. Gorbach o zasedbenih stroških.

Naglasil je, da Francozi zahtevajo zase posebne love, ki so dostopni samo članom zasedbene oblasti, divjačino pa odpošiljajo v Francijo, Avstrija pa mo-ra plačevati prevozne stroške za to div-jlačino in celo lovcve.

Istotako mora Avstrija plačati 900 služkinj, ki so zaposlene pri francoskih oficirskih družinah, da jim vodijo go-spodinjstvo in to tu v Avstriji. Avstri-ja mora plačevati celo razna darila, ki jih je francoski visoki komisar podaril avstrijskim oblastem.

Na vzhodu in na zapadu se odpirajo in krvavijo hude gospodarske rane, pra-vi dr. Gorbach in to pet let po vojni.

„Gorje premaganim“, pravi stari rim-ski pregovor. To bi si morali merodajni državniški zapomniti in prej uporabiti zdravo pamet, preden zabredejo v oslerije, ki jih je nakazoval nacizem.

BREZPOSELNOST NA KOROSKEM

Tekom zadnjega meseca je na Koro-skem padlo število brezposelnih od 17.986 na 12.601. Posebno v stavbar-stvu so ljudje našli zopetnega dela. Na kmetih pa slej ko prej primanjkuje de-lovne moči.

Dve Nemčiji

Nov davek?

parlamentu nov predlog. Ta predvideva, da bi se potom posebnega davka na pla-čo in na dohodnino krilo ne samo že do-voljeno posojilo, marveč osnoval nov fond za širokopotezno zidavo stano-vanjskih hiš.

Predlog je še zelo sporen, ker se ši-roki krogi branijo po davkih že dosti obremenjeno prebivalstvo še bolj prit-skati. Ti krogi stavljajo svoj protipred-log in sicer tako, da bi se potrebne vsote zbrale iz povišanja stanarine. S tem v zvezi bi se odpravil tudi takozvani „Mieterschutz“.

Fronta proti Jugoslaviji?

V Budimpešti so se ob priliki petlet-nice osvoboditve Madžarske po rdeči armadi zbrali zastopniki Rusije in vz-hodnih držav. Trdijo, da so se vršila važna posvetovanja o vojaškem poeno-tenju armad ter o ukrepih za gospo-darsko sodelovanje imenovanih držav. Najbolj važno vprašanje je baje bilo, kako strmoglavit Tita, ki se je izneveril kominformski liniji. Ob tej priliki je go-voril madžarski namestnik ministerske-

ga predsednika Rakoši in sovjetski maršal Vorošilov. Oba sta sšno ostro napadala jugoslovanski režim in pov-darjala, da bo čas, ko bo Tito propadel, kmalu prišel.

Sicer pa poučeni krogi poudarjajo, da to nikakor ne pomeni odprtih vojaških ukrepov, ker bi s tem lahko zanetili nov svetovni požar. Pač pa je pričakovati, da bo pritisk potom notranjih nemirov in sabotažnih pokretov rastel.

Konferenca v Den Haagu

Pretekli teden se je končalo posveto-vanje vojaških strokovnjakov zapadnih sil v Den Haagu na Holandskem. Sklepi so ostali tajni in le splošne izjave, ki go-vore o tem, da se je začrtal obrambni načrt zapadne Evrope, smo izvedeli. Prav v tej zvezi pa je zanimivo, da kljub tem samozaveštnim izjavam prak-tični vojaški ukrepi govorijo drugo be-sedo. Pošiljke vojnega materiala iz Amerike, ki so naletele na ogromne te-žave vsled stavk pristaniških in želez-niških delavcev, so se usmerile na ču-dovit način nekam dalj od Evrope. Ta primer kaže, da obramba Evrope ima

svoja središča izven evropske celine na otokih in v Afriki. Na tem tudi nič ne spremeni dejstvo, da stoji nekaj fran-coskih, belgijskih in drugih divizij na razpolago, ker bi te masivnim masam vzhoda ne mogle dolgo kljubovati. Iz te-ga je razumljivo, da se posebno v an-gleških vojaških krogih vedno spet po-javlja misel, da je treba Nemčijo obo-rožiti in vpreči v ta obramben sklop. Si-cer pa ta misel pri narodih zapadne Ev-rope ne najde odmeva, ker imajo pre-slabe skušnje z nemškim militarizmom v preteklosti!

ste, tudi v Rusiji. Četudi ima Rusija še veliko prostora, tako vendar za stoletja. — in narodi morajo računati s stoletji — nastaja vprašanje, kako že sedaj naj-ti možnosti, da se večje število ljudstva preživi. Obenem pa, kajti vse na svetu stremi za „boljšim“ življenjem, za pod-vigom življenjske ravnj, bo izvedba teh del dala novi industriji v teh krajih pol-jedelsko zaledje. Ne sme se pozabiti, da bi bilo težko, saj si mi teh širnih razdalj ne moremo prav predstavljati, oskrbo-vati te kraje iz kmetijskih donosov od bogve kod. Čim bi postalo življenje skoz to predrago, bi se ne splačale velike in-vesticije, ki so za industrijo v teh krajih potrebne.

Za nas, ki živimo v skromnih domačih razmerah, se zdijo vsi ti načrti gorosta-sni. Da pa so izvedljivi, nas uči zgodovina, če pomislimo, kaj so s primitivni-mi sredstvi nekdanj ustvarili v babilonski državi, ali če se spomnimo piramid v

Egiptu in ogromnih namakalnih na-prav v Severni Afriki za časa Rimlja-nov. Danes so ti kraji v Afriki opustoše-ni, ker ni bilo sile, ki bi po zlomu Rim-skega imperija s smotno voljo znala vpreči um in pridne roke prebivalstva.

Vse to za Rusijo kot svetovno silo še več pomeni: postala bi s tem predvsem v gospodarskem pogledu mogočni čin-telj. Mogoče je ravno v tem eden vzrok-ov za nesporazume med Rusijo in Ame-riko. Saj zadnja v tem lahko zaigra svo-jo vodilno gospodarsko vlogo. Ameri-kanski kapitalizem pa bi zašel na pot, ki ga sama posebi upropasti. Znano je, da ideološki momenti pri merodajnih gla-vah tako enega kot drugega sistema ne igrajo dosti vloge, mar predstavljajo le bolj sredstvo za dosego ciljev. Jasno pa je, da gospodarska sila, ki razpolaga z bogastvi na proizvodjalnih sredstvih, po-trebnih sirovinah, bistrih glavah in prid-nih rokah človekovih, tudi vojaško pre-vladuje.

K. H.

Politični teden

Velikonočni prazniki so za nami. Za nekaj dni smo odložili skrbi, pa tudi vsakdanje delovne obleke. Praznik Vstajenja smo praznovali če že ne v novih oblačilih, pa vsaj v že ponošenih, toda v obnovljenih. Prav tako pa, — in to je nedvomno važnejše — smo v teh dneh misli poslali tja v tisti čas, ko je Kristus po težkem trpljenju Človeka praznoval zmago nad temo smrti, pokazal človeštvu kakšna je pot do vstajenja. In danes stoji vse človeštvo v znamenju velikega petka. Kljub vsemu neizmernemu tehničnemu napredku je pravzaprav revnejše kot je bilo. Mržnja, nezaupanje — moralno in telesno suženjstvo so najvidnejši znaki nevarnosti propada, ki grozi. Temu nasproti so naši pogledi v bodoče vstajenje — to vstajenje naj ima kot glavne značilne dobrate: splošen mir na svetu, razumevanje in sodelovanje med narodi, novo blagostanje, tehnični napredek naj služi moralnemu in gospodarskemu napredku, tekmovanja naj služijo krepitvi človeštva, vodijo naj do medsebojnega spoštovanja.

Jasno je, da stojimo danes pred odločilnim dogodkom: mir ali vojna. Naša generacija ni temu kriva — stari grehi so nas do tega pripeljali. Pač pa je od današnje generacije odvisen obstanek ali propast. Prav vsak se naj zaveda svoje odgovornosti. Ne samo geniji, tudi množice posameznikov delajo usodo. Proč zato z vsakim nacionalnim in drugim soviništvom. Obzir in lastno zatajevanje sta dva predpogoja dogovorov in sporazumov.

PAPEŽEV GOVOR

V zvezi s svečanostmi na trgu sv. Petra v Rimu je papež na Veliko nedeljo dopoldne podelil splošni papeški blagoslov, ki se latinsko imenuje „Urbi et orbi“ — mestu (Rimu) in vsemu svetu. Še nikdar ni bilo zbranih na kaki svečanosti toliko množic. 500.000 ljudi je poslušalo njegov nagovor, v katerem je predvsem opozoril, da morajo materialne dobrine tega sveta biti pravično razdeljene. Njegov opomin velja predvsem tistim bogatim, ki s svojo kratkovidno nesocialnostjo pripravljajo pot komunizmu.

Tudi v Jeruzalemu so se vršile velike svečanosti. Po dolgi letih so bile spet velike procesije k božjemu grobu.

Preidimo zdaj na politične dogodke. Razvijala so se tudi v preteklem tednu stara vprašanja, okrog katerih se suče kolo mednarodne politike.

VPRAŠANJE TRSTA

je pred dnevi spet postalo predmet razpravljanja med politiki Italije in Jugoslavije. Kakor znano, je ozemlje svo-

bodnega Tržaškega mesta razdeljeno v dve coni, zavezniško in jugoslovansko. V kratkem bodo v jugoslovanski coni volitve in to je vzbudilo nejevoljo v italijanski javnosti, kajti Italijani upajo, da bo Trst končno vendarle priključen Italiji! Volitve, ki so jih razpisali Jugoslavi, pa naj bi bile znak, da hoče maršal Tito počasi praktično priključiti cono B svoji državi in volitve naj bi služile kot nekak plebiscit za ta namen. V Milanu je govoril italijanski zunanji minister Sforza in dejal, da bi priključitev celotnega tržaškega ozemlja Italiji privedla do končnega sporazuma z Jugoslavijo. — Odgovor jugoslovanskih političnih krogov pa je odklonilen, ker prebiva na ozemlju svobodnega tržaškega mesta močna manjšina Jugoslovancev, ki so pod fašistično Italijo izgubili vse pravice. Poleg tega je to ozemlje gospodarsko navezano na jugoslovansko zaledje. — Skoro istočasno pa je maršal Tito izjavil pretekli četrtek dopisnikom londonskega časopisa „Times“, da vprašanje Trsta ni najvažnejše. V ostalih izjavah je povedal, da ne verjame v nujnost spopada Vzhod—Zapad, ker se oba tabora zavedata, kakšne posledice bi bile. Zanimiva je tudi njegova izjava, da je družabna ureditev v Jugoslaviji sicer slična oni v Sovjetski zvezi, da pa je bolj humana, to je človečanska.

AZIJA IN DALJNI VZHOD

V naših pregledih teh ozemelj že dolgo nismo omenili. Val kitajskega komunizma, ki ga vodi Mao-Tse-Tung se je zaenkrat ustavil na mejah francoske Indokine. Sedaj se vse vprašuje, za kako dolgo, kajti v Indokini je prestol tamošnje monarha na zelo trhljih nogah, uporniški voditelj Ho-Ci-Minh podvema vse, da bi izvedel notranjo revolucijo.

Zadnja trdnjava v borbi proti komunizmu, ki je postavil svoje straže že ob vsej obali morja, je otok Formoza, kjer je poraženi kitajski nacionalistični voditelj Čang-Kaj-Sek zbral ostanke svojih armad in čaka, kdaj bo Mai-Tse-Tung prišel invazijo. Čang-Kaj-Sek ima pod seboj kakega pol milijona vojakov, medtem ko segajo Mao-Tse-Tungove armade v milijone. V prilog Čang-Kaj-Seka govori dejstvo, da rdeča kitajska nima takorekoč nobenega brodovja. Na drugi strani pa je armada na Formozi slabo oborožena in preskrbljena. Tudi stara nasprotstva med nacionalističnimi voditelji hrome možnost na uspešen odpor. Invazija Formoze je vprašanje bodočih mesecev. — Amerikanci kot izgleda ne upajo več, da bi bilo mogoče z njihovo podporo izvesti uspešno obrambo.

TOKRAJ ŽELEZNE ZAVESE

v zapadni Evropi ni bilo kaj posebno novega. Nemčija je še vedno tista država, s katero ne vedo kako ravnati. Eni trde, da Evropa ne more brez Nemčije, drugi pa, da Nemčija brez Evrope ne more na noge. Mislim, da bo oboje pravilno. Za Churchillov predlog, da bi se Nemčijo vključilo v Atlantski obrambni sistem, se je tokrat zavzel pa ameriški poveljnik zasedbene cone v Nemčiji, general McCloy, ki je dejal, da v vsem soglašajo s Churchillom. To je seveda povzročilo nekaj slabe volje v krogih angleške vlade in njenega zunanjega ministrstva.

Gradiščanski Hrvati

Gradiščanska je ena avstrijskih zveznih dežel (Burgenland), ki meri približno 4000 km² in šteje 300.000 prebivalcev z glavnim mestom Železno (Eisenstadt). V deželi živi nad 40.000 Hrvatov. Ko so prišli Hrvati po prvi svetovni vojni k Avstriji, so se tam prilike zanje na političnem in predvsem na kulturnem polju razmeroma povoljno razvijale in ravno na šolskem polju so imeli Hrvati precej vpliva. Imeli so konfesijske šole s svojim šolskim nadzornikom.

Hitlerizem je tam kakor pri nas uničil vse, kar ni bilo nemškega in nacističnega in na razvalinah so morali tudi Hrvati zopet začeti.

Današnje prilike na šolskem polju pa nam prikazuje prav nazorno proračunska debata v gradiščanskem deželnem zboru. Ob tej priliki je povzel besedo hrvaški poslanec Wildt. Pokazal je v svojem govoru razvoj hrvaškega šolstva iz prve avstrijske republike in tretjega rajha do danes.

Poslanec Wildt pravi v svojem govoru: „Po zlomu nacizma so postavili istega nadzornika sicer zopet nazaj v službo, vendar ne več z delokrogom deželne šolskega nadzornika, marveč le v činu okrajnega nadzornika. Deželna vlada od leta 1945 ni uredila s posebnim ukrepom šolskih prilik v deželi in tako učitelji, če tudi so bili tu in tam najboljše volje, niso smeli poučevati hrvaško in so stali pod pritiskom „imenovanih“ županov ali pa drugih oseb. Ne smemo prepustiti vzgoje hrvaške mladine posameznim učiteljem ali nadzornikom. Mi Hrvati želimo, da se naša mladina ne razgovarja hrvaški samo v družini in izven šole, marveč zahtevamo, da se tudi v šoli v hrvaškem jeziku poučuje. Mi hočemo, da se naša mladina nau-

Seveda je še nekaj dogodkov, ki jih je treba v kratkem omeniti. Tako traja belgijska kriza še naprej, ker so se liberalci postavili na protikraljevo stališče. Krščanski socialci sestavljajo svojo lastno vladno, ki pa nima absolutne večine v zbornici. Van Zeeland, ki vlado sestavlja, je dejal, da bo regentu podal ostavko vlade, če bo ta ostala v manjšini in predlagal nove volitve. — Okrog ameriškega zunanjega ministra Achesona je bilo mnogo govorjenja. Njegovi nasprotniki so trdili, da bo moral odstopiti in da bo njegov naslednik Foster Dulles. Ta spor pa se je poravnal na ta način, da je Dulles postal Achesonov politični svetovalec. S tem je „State Department“ — zunanje ministrstvo prešlo na izvenstrankarsko podlago.

či tudi nemškega jezika. Znanje nemškega jezika je za našo mladino gotovo velike važnosti. Toda največji del naše mladine si ne bo služil kruha ne z hrvaškim in ne z nemškim jezikom, marveč z marljivostjo in delom svojih rok. Radi tega more edino koristiti, če se naša mladina v šoli nauči hrvaškega in nemškega jezika.“

Poslanec Wildt nadaljuje: „K tem izvajanjem me ne sili samo moje osebno prepričanje, da je temeljito poznanje hrvaškega jezika za mladino koristno in potrebno, temveč tudi pojavi v javnem življenju, katere mi Hrvati odločno odklanjamo. Brali smo članek uradnika deželne vlade, v katerem naziva hrvaške kulturne delavce z „izdajalci“. (Op. uređ.: pri nas na Koroškem smo doživeli isti pojav s članki g. dež. sv. C. R.) Kaj je vlada k temu rekla? Nič in zopet nič! Edino naš list „Tajednik“ je odgovoril temu „demokratskemu“ uradniku, pripadniku socialistične stranke. Če dopustimo, da se danes napade enega in jutri drugega, bodo sedaj napadli Hrvate in drugič pa Nemce.“

Kaj zahtevamo mi Hrvati na šolskem polju?

1. hrvaškega šolskega nadzornika za vse hrvaške šole.

2. da se v vseh šolah hrvaških in jezikovno mešanih občin poučuje hrvaški jezik najmanj tri ure na teden.

Večje skromnosti od nas Hrvatov pa res nihče ne more zahtevati.“

Iz tega govora posnemamo, da je za držanje oblasti pri nas na Koroškem in na Gradiščanskem isto.

Mi smo sicer pod pritiskom razmer leta 1945 toliko uspeli, da smo izsilili tozadevno šolsko odredbo, vendar je izjava (Nadaljevanje na 3. strani)

Tu odrezite

Prometni in dohodinski davek za leto 1948

(Umsatz- und Einkommensteuer)

Finančni uradi Vam sedaj dostavljajo davčne odloke za leto 1948 in predloke za dohodinski davek za leto 1949. Da bodo kmetje v stanu ugotoviti, kako sta se jim ta dva davka izračunala in na katerih postavnih podlagah njih odmera temelji, Vam prinašamo sledeče vrste:

Zvezno ministrstvo za finance je z odlokom od 31. maja 1949 odmero dohodninskega in prometnega davka za poljedelske in gozdarske obrate za leto 1948, ki niso obvezni voditi knjigovodstva, določilo sledeče: (Po izvlečku).

Odmera teh davkov se vrši za leto 1948 po takozvanem sistemu pavšaliranja, če vrednota gospodarske celote poljedelskega in gozdarskega obrata ni prekorajčila 100.000.— š in se dohodnina ne more ugotoviti potom pravilno vodenega knjigovodstva.

Dohodnino v poljedelstvu in gozdarstvu za leto 1948 predstavlja 25%, dne 1. I. 1948 merodajne vrednote gospodarske celote za dotični obrat. Od tako dognanega zneska se odračunajo dajatve užitarjem, najemnina in obresti za dolgove. Prištejejo pa se dohodki iz najemnine, obresti naloženega denarja itd. Za obrate gorskih kmetov se po

zgoraj nakazani poti izračunana dohodnina zniža še za 25%. Dohodki iz sadjarstva se prištejejo dohodnini samo tedaj, če njih izkupiček presega 2000 S. Prodaja živine zviša dohodnino samo tedaj, če se je prodalo več kakor normalno.

Po zakonu je vsak polnoobdavčeni tudi obvezan, da plača dohodnino za tekoče leto v naprej, (Vorauszahlung) in sicer v višini izračunanega zneska za leto, za katero se je odmera davka že izvedla. Tudi tozadevni davčni odloki so obvezni.

V slučaju pa, da ste v stanu dokazati, da bodo dohodki za leto, za katero plačate dohodnino v naprej nižji, je vam odprta prošnja na finančni urad za znižanje vplačevanja teh predprijemov. Za slučaj pa, da ste utrpeli kakšno posebno škodo, kakor sušo, povodenj, točo, nesrečo pri živini itd. se zniža dohodninski in prometni davek na podlagi tozadevne prošnje na finančni urad.

Opozorjamo Vas, da si v takšnih primerih takoj pustite potrditi nastalo škodo od občine.

Prometni davek za poljedelske in gozdarske obrate, ki niso obvezni voditi knjigovodstva, se za blagovni promet

prvega četrtletja 1949 podvoji napram znesku za leto 1947, in za ostala tri četrtletja leta 1949 četrtori. Vrh tega se prišteje še zvezna doklada za blagovni promet od 1. 6. 1949 naprej in sicer v višini 50%.

Prinašamo primer:

Prometni davek za leto 1947 je znašal š 42.21
za leto 1949 mu je finančni urad predpisal š 147.73
50% zvezne doklade š 49.27
Potemtakem plača za leto 1949 š 197.—
Do teh števil pridemo tem

potom:

Leta 1947. je plačal 42.21.— š.
Za četrt leta znaša torej promet po zgoraj navedenemu ključu š 42.21 : 4 = 10.55, toraj š 21.10
Za ostale tri četrtine leta pa se prom. dav. četrtori, torej računamo 10.55 × 4 = 42.20 × 3 = 126.60 š. Skupaj torej š 126.60
š 147.73

50% zvezne doklade za blagovni promet od 1. 6. naprej, to je za sedem mesecev. Računamo torej: Za devet mesecev znaša četrtorjeni prom. dav. 126.60. Za en mesec 126.60 : 9 = 14.07. Po-

temtakem znaša zvezna doklada za sedem mesecev 14.07 × 7 = 98.49 : 2 = . . . š 49.27
Skupaj š 197.—

Za leto 1950 bo na podlagi sledečega računa plačal za celo leto: 14.07 × 12 = 168.84 : 2 = 84.42.
Prom. dav. za 1950 š 163.84
50% zvezne doklade š 84.42
š 253.26

Predujmi na dohodinski in prometni davek se morajo plačati 10. marca, 10. junija, 10. septembra in 10. decembra v višini ene četrtine letnega zneska. Prometni davek za leto 1947 pa temelji na naslednjih določilih: Število ha-ev poljedelsko uporabljene zemlje se pomnoži s količnikom, ki odgovarja povprečni pri določevanju vrednote gospodarskih celot ugotovljenemu nastavke za ha ali pa s komadi živine. Pri blagovnem prometu pod 10.000.— šilingi se od tem potom izračunane svote odračuna še za vsako osebo letno 260.— šilingov. 1% od tako dognane številke predstavlja izračunani blagovni promet. govni promet.

Glede dohodnine hočemo še omeniti, da se dohodki, ki izvirajo iz večje prodaje lesa pri finančnem uradu izračunajo tako, da se od izplačane svote odšteje 40% za spravljjanje lesa. Če pa les spravljja in seka kupec sam, potem se od izplačane svote odračuna samo 10%.

Pri nas na Koroškem

MAŠNIŠKI JUBILEJI

Letos praznujejo sledeči č. gg. svoje mašniške jubileje:

Mil. g. prelat Valentin Podgorc biser-no sveto mašo 14. maja pri Gospe Sveti. S to proslavo dopolni g. kanonik 60 let svojega duhovniškega delovanja.

Njemu sledijo po duhovniških letih: č. g. Anton Pelnar, duh. svetnik in župnik v Štefanu pri Zilji, 58 let.

č. g. Valentin Weiss, duh. svetnik in župnik v Žitarevasi, 55 let,

č. g. Schneditz Janez, upokojeni župnik v Št. Ilju, 54 let.

45 let mašništva praznujeta:

č. g. Sekol Janez, duh. svetnik in župnik v Globasnici;

č. g. Ulbing Tomaž, župnik in duhovni svetnik v Skočidolu.

40 letnico mašništva praznujejo:

č. g. Marašek Karl, komendator in župnik na Reberci,

č. g. Mente Konrad, župnik na Golšovem,

č. g. Starc Janez, župnik v Št. Lenartu pri sedmih studencih in

č. g. Stich Jožef, duh. svetnik in župnik v Bilčovsu.

25 letnico mašništva praznujeta:

č. g. Katnik Franc, župnik v Gorjah in

č. g. Wute Jožef, župnik v Št. Petru na Vašinjah.

NESREČA NA DRAVI

Pri Žvabeku se je pripetila ob priliki prevoza s čolnom od elektrarne na severnem bregu na južni breg Drave nesreča, ki je zahtevala dve smrtni žrtvi. Le malo od južnega brega se je čoln prevrnil in 48-letni Rudolf Hrasnik in 17 letni Viktor Hedenik sta utonila. Poizkus rešitve se je ponesrečil.

GLOBASNICA

Vsa občina je pričakovala, da dobimo zopet našega priljubljenega domačina g. Dumpelnika za župana. Razočaralo je vso občino in to ne samo naše pristaje, marveč tudi nasprotnike, da se to splošno pričakovanje ni uresničilo in kakor upravičeno domnevamo, se je to zgodilo na „povelje od zgoraj“. Pač pa je Dumpelnik podžupan in bo gotovo kot tak zastavil ves svoj vpliv in vse svoje znanje in izkušnjo v korist vse občine. O delu odbora bomo poročali redno.

ŠKOCIJAN

Dne 16. aprila imamo v Škocijanu veliko tombolo in sicer pred faro cerkvi. Pričetek točno ob pol treh popoldne. Ves dobiček je namenjen dozidavi nove cerkve v Št. Lorencu. Vabimo staro in mlado, da se polnoštevilno tombole udeležijo.

TINJE

S 1. prilom se je poslovil iz Tinj dose-danji nadučitelj g. Petschar in nastopil svoje novo mesto v Ločah ob Baškem jezeru. Vodstvo šole v Tinjah je bilo poverjeno g. učitelju Messner-ju.

Gradiščanski Hrvati

(Nadaljevanje z 2. strani)

janje tako pomanjkljivo, da v resnici ne moremo govoriti o urejenih šolskih razmerah v deželi.

Da pa se še zadnji ostanki odpravijo, je na delu cela vrsta oseb, ki organizirajo pobune od spodaj. Kakor izvemo, se je na glavni šoli v Velikovecu tik pred Veliko nočjo vršilo zborovanje staršev z zelo burnim potekom. Treznejši možje so sicer opozarjali in mirili s prikazovanjem težkega političnega položaja, da še nimamo državne pogodbe in da si kaj takega ne smemo in tudi ne moremo dovoliti. Zmagal pa je radikalizem raznih Rogyjev in Pollascheggov, ki so prisilili šolskega ravnatelja, da je moral odložiti predsedstvo zborovanja.

Dokler pri nas zadeva deželnega šolskega nadzornika ni rešena in sicer rešena tako, da bo predvidena oseba v polni meri tudi sposobna slovenskega jezika, tako dolgo se razmere ne bodo umirile in bodo učitelji in drugi privatniki rovarili proti šoli in slovenščini v šoli.

ZELEZNA KAPLA

Na cvetno nedeljo je mladina naše fare priredila pasijonsko igro in s tem znova poživila že stoletja staro tradicijo. Stara poročila pripovedujejo, da so naši predniki na veliki četrtek dopoldne in zvečer in velikonočni ponedeljek igrali „Gospodova trpljenje“. Zaključek igre je bil na Kalvariji pri Mariji v Trnju.

Rokopis te igre je samo v prepisu ohranjen, kaže nam pa globoko vernost kakor tudi jezikovno bogastvo naših očetov. Letos pa smo priredili pasijonsko igro po škofjeloškem rokopisu, ki nam je bil znan že iz leta 1935., ko smo prvič igrali to igro. Večina starih igralcev je postala žrtev svetovne vojne, le malokateri so mogli prevzeti svoje stare vloge, ostale pa so nadomestile mlade moči. Kljub temu pa so se tudi novi igralci v svoje vloge dobro uživeli in svoje vloge prepričevalno rešili, tako da se je oko gledalcev pri marsikaterem prizoru zasolilo. Posebno zadnja večerja in prizor pod križem sta bila pretresljiva.

Med odmori je vsa dvorana skupno pela primerne nabožne pesmi in se tako s pesmijo pripravljala na nov prizor.

Vsem igralcem se za njihov trud zahvaljujemo in želimo, da bi jih še večkrat s podobno resno igro mogli videti na našem odru.

SELE

V četrtek 23. marca se je pri občini pod predsedstvom g. okrajnega glavarja vršila volitev novega župana. Bila je izbira med socialističnim in našim kandidatom. Ker pa je „osvobodilni frontar“, dosedanji župan, glasoval za socialista, je naš kandidat ostal v manjšini. Tako je bil izvoljen za novega župana gozdni delavec Šiman Ogris. Ako bo novi župan mogel izpolniti vsaj polovico obljub, ki jih je sam ali njegovi agitatorji pred volitvami dajal ljudem, bomo zadovoljni. In če bo tudi kot župan ohranil narodno zavest, ljubezen in zvestobo svojemu narodu, kakor jo je svojčas kot član in sodelavec prosvetnega društva, ako mu bodo koristili kmetov enako pri srcu kot koristi delavcev, potem bo vodstvo občine v dobrih rokah.

Zadnjega marca smo položili v hladno zemljo moža, ki zasluži, da se ga tudi v našem listu spomnimo. To je bil 79-letni Janez Dovjak, čevljar p. d. Ječnik, marljiv, značajan mož, prava slovenska korenina, splošno priljubljen in spoštovan. Kar težko nam je bilo za njim, ko su mu pevci občuteno zapeli v slovo ob odprtem grobu žalostinko „Vigred se povrne“. Naj počiva v miru!

Na velikonočni ponedeljek je prosvetno društvo „Planina“ uprizorilo Finžgarjevo igro „Naša kri“ in nam v njej pokazalo trpljenje naših pradedov ob času francoskih vojn in pa njihovo odločno odpornost proti tuji sili in ognjevitijo ljubezen do svojega rodu. Župan Borstnik, brhka Jerica, odločni kmetje, fantje skrivači, brhka dekleta, francoska oficirja v živobarvnih uniformah in drugi igralci so živeli v svojih vlogah, zato je igra ugajala ne le po vsebini, ampak tudi po igranju. Veliko talentov je v naši mladini. Udeležba je bila zelo dobra. Igra se ponovi na tretjo nedeljo 30. aprila ob 1. popoldne. Vabimo tudi tokrat k obilni udeležbi.

SVETNA VAS

Po dolgem času smo tudi Slovenci zastopani po izvoljenih možeh v občinskem odboru.

Za župana smo skupno izvolili Tomaža Jugo in za podžupana pa Antona Hornbecka.

Želimo tem našim možem pri njihovem delu obilo uspeha v korist vse občine in vseh občanov.

ŠT. JAKOB V ROŽU

V povojnih letih smo imeli pri nas slovenskega župana g. Obilčnika pd. Lipaja. O njegovem delu in zaslugah za

občino v težkih povojnih letih smo že v „Našem tedniku“ podrobno poročali.

Po novih volitvah pa je bil izvoljen za župana socialist Janez Hafner. V ožjem občinskem svetu sta slovenska zastopnika bivši župan Obilčnik in gostilničar Martinjak Šiman.

Gotovo bo obsežna izkušnja g. Obilčnika tudi zanaprej občini potrebna in da se ob od njega zapričeto delu tudi nadaljevalo.

ZGORNJA VESCA

Sporočamo veselo vest, da imamo pri nas tudi zanaprej slovenskega župana v osebi Janeza Einspieler pd. Sramišnička, dosedanji župan J. Miškulnik pa je izvoljen za županovega namestnika.

LEDENICE

V nedeljo 2. aprila popoldne so nas naši šolarji povabili k Hajnžnu na svojo pomladansko prireditev. Obisk je bil izredno dober. Vsi so z navdušenjem sledili nastopu svojih malčkov, saj so ja bile skoraj vse družine po svojih malih na prireditvi soudeležene. Lepe pesmi naših velikih mož, Prešerna, Gregorčiča, Župančiča so recitali in zapeli tudi nekaj narodnih pesmi. Kratka slovenska in nemška igra je navdušila vse gledalce in nam pokazala, da imamo v svojih malih jako sposobne talente. Pričakujemo, da nas bodo vsaj ob šolskem sklepu zopet povabili na podobno prireditev, ker tudi v tem gledamo napredek v šoli in vidimo ustvarjajoče delo naših učiteljev.

Take prireditve kažejo vsem občanom delo šole in so same na sebi dokaz, da nudi dvojezična šola otrokom vse možnosti duševnega razvoja in ustvarja res podlago za zdravo sožitje obeh narodov. Čudimo se le, da „vestni“ poročevalci raznih listov zamolčijo svojim bralcem, da je bila prireditev slovenska in nemška.

LOČE

Zopet smo zgubili iz svoje srede zvestega moža domačina Janeza Baumgartner pd. Novinjaka. Dosegel je visoko starost 87-ih let. Vse svoje življenje je bil zvest svojim prednikom in tako leta 1942 postal žrtev nasilja in bil iztrgan iz svojega doma in izseljen.

MALOŠČE

23. marca smo volili novega župana. Stari župan Warum je otvoril sejo in po zapirski vseh članov občinskega odbora se je vršila volitev, pri kateri je bil izvoljen z devetimi od 16-tih glasov posestnik Omann Janez.

Po županovi zapirski so volili posamezne odbore in ožji občinski svet. V ožjem občinskem svetu smo Slovenci zastopani po g. Karlu Mikl, pd. Magru. Vsak pododbor ima pet članov na predlog g. Magra. Od Slovencev je v finančnem odboru g. Mikl, v pravnem odboru g. Galob Anton, v stavbenem odboru je g. Galob Janez, v odboru za nadzorstvo je g. Karl Mikl, v odboru za kino pa Galob Anton.

Upamo in pričakujemo, da bo novi odbor res skrbel za potrebe občine in občanov, o njegovem delu pa bomo redno poročali.

BRNCA

Z izidom občinskih volitev smo zelo zadovoljni. Zopet imamo svoje zastopnike v občinskem odboru. Na trditve Slovenskega vestnika bi samo pripomnili, da smo mogli ustvariti skupno listo, ki je odgovarjala občinskim potre-

Beri in šici

„Naš tednik“!

bam, ker nismo dopustili vmešavanja od strani DF.

Z iste strani se danes toliko pripoveduje o enotnosti. Zakaj se gospodje niste te enotnosti in njeni važnosti spomnili leta 1945 in pozneje, ko vam je bila narodna enotnost deveta briga, vsa skrb pa je veljala tedaj in tudi pozneje proslavljanju komunistične miselnosti.

Mi Brncani smo le v svoji veliki strpnosti trpeli linijsko spremembo ob priliki podajanja Miklove Zale.

ŠT. LENART PRI SEDMIM STUDENCIH

Ptice selilke se ravno odpravljajo na odhod. Tokrat pa sedaj spomladi hoče vse na jug. Rim je tisto privlačno sre-

dišče za naše ptičke. Kar v dveh skupinah se bodo odpravili na potovanje, potem pa upamo, da bodo tudi nam „zao-stalim“ kaj zanimivega napisali, ker pač mi „zostali“ nismo v tako srečnem položaju polnih mošenj, da bi smeli na dolgo „rajžo“. V duhu pa bomo tudi mi pri njih na poti po lepi Italiji. Posebno srečni bodo oni v prvi skupini, ker se peljejo v avtobusom ob obali Jadranskega morja proti jugu in se vrnejo ob zapadni obali Italije.

Tekom leta pa pričakujemo zopet skupnega romanja in gotovo se bodo šentlenarčani tudi tedaj v obilnem številu odzvali.

PEČE-SOVČE

Pred meseci je odpotoval preč. g. Valjavec v Italijo in nas zapustil. Dokler smo imeli njega v svoji sredi, smo tudi mi čutili, da pripadamo katoliški skupnosti, ki je po svojih načelih vsakemu narodu enakopravna. Odkar pa je č. g. Valjavec iz naše fare, nismo več slišali slovenske besede v pridigi ali drugem cerkvenem nagovoru, čeprav bi bilo tudi sedaj to mogoče. Z vso upravičenostjo smo po drugi svetovni vojni pričakovali, da se bodo s cerkvene strani tudi na te naše potrebe nekoliko ozirali.

Po vseh izkušnjah in doživetjih nemškega naroda bi pričakovali košček več narodne strpnosti.

V Podkloštru smo dobili zopet Dunajčana kot župana v osebi g. Bürgerja. Nerazumljivo, da naša občina ne premore domačina, ki bi nam vodil občinske posle. Novi župan si je zastavil nalogo, da bo občina zidala 150 novih stanovanj. O poteku zidanja bomo poročali.

April v narodnih vremenskih preročbah

Ni ga meseca v letu, ki bi bil tako muhast, kot je april in je ljudska modrost to prav lepo izrazila v pregovoru „april rogovil“. Na neprestano spreminjanje vremena se nanašajo tudi pregovori: „Aprilsko vreme ima 9 misli na dan“, kolikor je v letu dni, tolikokrat se v aprilu vreme spremeni“ in „aprila meseca je za vsakim grmom drugačno vreme.“

V splošnem pa je aprilsko vreme deževno. „Vreme se kisa“ pravijo ljudje in o človeku, ki je slabe volje pravijo, da se drži kot aprilsko vreme“. Nam tako vreme radi slabih čevljev ni všeč. Drugače pa kmetu, ki gleda upapolno na prebujajočo se rast. Njemu je „aprilski dež največji dar z nebes“, kajti, če je „aprila dež, majnik hladen, kmet bo s pridelki obdarovan.“ Ponekod pravijo, da „aprilski dež travo seje.“ Tudi sv. Jurij in sv. Marko, ki godujeta v aprilu, nam marsikaj prerokujeta: „Sv. Jurija luža pa kresna suša dobro letino delata“, „če na sv. Marka dežuje, dobro letino napoveduje“. Taki in podobni pregovori dokazujejo, kakšne važnosti je dež v aprilu. Sonce v tem mesecu še nima prave moči. „Če pred sv. Jurijem kdo na zemlji zaspi, je mrtvičen vse leto“, pravijo tudi, da „aprila trava ne raste, če jo s kleščami ven vlečeš; maja pa raste, če jo s kladivom nazaj zabijaš.“ Vendar pa je res, da če malega travna (aprila) sonce peče v jeseni vince v sodčke teče. In čeprav nima sonce še prave moči, je tudi to res, da „sv. Jurij na zelenem konju prihaja.“

Proti koncu meseca je torej narava v najlepšem zelenju in polnem cvetju. „Če do sv. Jurija češnje cveto, se lahko cambohi sežgo“, pravi pregovor (češnje namreč nič ne bo). Drug pregovor pa pravi: „Slana v aprilu je bolj nevarna kot poleti toča in suša soparna.“

Grmenje je v aprilu nenavadno in ljudska modrost si od njega ne obeta nič dobrega. „Če pred sv. Jurijem grmi, dobro letino podi“, „če pred sv. Jurijem grmi, se rada zima ponovi“ in „če na sv. Jurija grmi, orehovi ni“, pravi ta modrost. — O sv. Juriju nastanejo rade vremenske spremembe, saj „sv. Jurij se rad razburi.“

Kot vidimo iz teh pregovorov, je april bogat na vremenskih izpremembah. Tudi če je začetek meseca lep, naj nas to ne moti, kajti

„april rogovil;

če z glavo ne, pa z repom.“

K R O M P I R

V raznih krajih na Koroškem ga različno imenujejo, kakor repica, čompe itd., mi bomo rekli krompir. To je rastlina, ki je prišla iz svoje prvotne domovine Peru v Južni Ameriki leta 1560 v Evropo. Gojili pa so dolga desetletja in skoraj stoletja to rastlino bolj kot nekako lepotečno rastlino, manj pa zaradi gomoljev.

Šele leta lakote sredi osemnajstega stoletja (1745) so pripomogle k razširjenju krompirja. Vendar pa še danes ali vsaj do pred kakim desetletjem pri nas krompir še ni bil prav nič cenjena jed, zlasti ne na podeželju. Zanimivo je, da je na Koroškem potrošnja krompirja večja v mestih in v delavskih okoliših kakor pa na podeželju, pri pridelovalcih krompirja.

Moremo pa reči, da je krompir eden najvažnejših kmetijskih pridelkov, ki daje na enem hektarju izmed vseh kmetijskih kulturnih rastlin skoraj največ hranilnih snovi. Razen tega pa je to pridelek, ki se danes tudi gotovo izplača. Izplača se krompir, če ga prodajamo kot jedilni krompir. Ravno tako pa se izplača tudi, če ga spremenimo v masečo, da ga torej krmimo svinjam in kravam ter ga prodajamo v spremenjeni obliki.

Krompir v prvih tednih rasti ne potrebuje mnogo vlage, prenaša torej v tem času razvoja razmeroma dobro tudi sušo pač pa daje velike pridelke le takrat, ako je zadosti padavin, ko je rastlina v najbujnejši rasti.

Krompir uspeva razmeroma dobro v vsaki zemlji, mora pa biti zemlja za krompir dobro pripravljena, to se pravi dobro in globoko zrahljana ter dobro prezračena. Saj je razumljivo, da more samo v dobro zrahljani zemlji razviti krompirjev grmušelj veliko število korenin in gomoljev, ki srkajo hrano v zemlji na široko okrog. Ako pa naletijo korenine v zbiti, torej nezadostno prerahljani zemlji na ovire, se ne morejo močno razrasti, ne morejo srkati zadosti hrane in pridelki so nizki.

Zato je pravilno, da njivo, na katero sadimo v spomladi krompir, še posebej ako je bilo na tej njivi žito, že takoj po žetvi na plitvo in pred zimo na globoko preorjemo. Ako smo tudi v jeseni gnojili, tako njivo sedaj v spomladi samo dobro prebranjamo in povečemo. Eno pa je pri tem važno: Nikoli ne smemo obdelovati zemlje, ko še ni zadosti osušena. Ako je namreč pri obdelovanju zemlja še vlažna, postane pozneje trda, grudasta in zelo težka za vsako obdelovanje, pridelek pa je na taki zemlji izredno zmanjšan.

Krompir potrebuje iz zemlje zelo mnogo hranilnih snovi, zato moramo skrbeti za zadostno in pravilno gnojenje. Navadno gnojimo krompirju s hlevskim gnojem. Na težki zemlji je bolj priporočljivo gnojiti že v jeseni, na lažji zemlji pa v spomladi. — Ako hoče-

mo imeti zares dobre pridelke, samo hlevski gnoj ne zadostuje, dodati moramo še umetni gnoj. Dušik trosimo kot apneno-amonijev soliter in sicer 50 kg na hektar takoj ko krompir ozeleži, 50 kg pa, predno krompir okapamo. Fosfor dajemo kot superfosfat in sicer do 300 kg na hektar, ko krompir sadimo. Zlasti pa je pri krompirju važen kalij, ker je ta za tvorbo škroba v gomoljih neobhodno potreben. Zato trosimo malo pred sajenjem okrog 200 kg kalijeve soli na hektar.

Krompir sadimo, ko je zemlja dosti topla. To pa gotovo ni pred drugo polovico aprila meseca. Nobenega pomena nima krompir prehitro saditi, ker krompir v prehladni zemlji ne more kaliti in se razvija na njivi samo plevel. Ako sadimo krompir za plugom, je priporočljivo, da polagoma gomolje na stran brazde in ne na dno brazde, ker v tem slučaju živali gomolje preveč poškodujejo.

Seme naj bo na zunaj in na znotraj popolnoma zdravo. Najboljši za seme so gomolji, ki so srednje veliki in ki morejo nuditi mladi rastlini zadosti hrane do onega časa, ko si more sama s koreninami črpati hrano iz zemlje. Iz premalih gomoljev se razvijejo navadno slabotni grmušlji, ki dajejo le male pridelke. Ako vzamemo za seme velike gomolje, bi potrebovali preveč semen, ako bi sadili cele gomolje, take gomolje zato navadno režemo.

Pri nas še zelo grešimo, ker sadimo pregosto. To najprej zahteva več semen, ovira nato delo pri okapanju in osipanju ter so tudi posamezni krompirjevi grmušlji ovirani v rasti in razvoju: vse pa nam prinese male pridelke. Razdalja med vrstami naj bo zato 60 cm, razdalja med rastlinami v vrsti pa 40 do 50 cm. Ako sadimo v tej razdalji in vzamemo za seme srednje velike gomolje, bomo rabili na en hektar približno 2800 kg semen.

Vsak kmet naj bi sadil krompir, ki je za njegov okoliš že preizkušen. Ako krompir za seme zamenjamo, kar je skoraj vedno priporočljivo, moramo vedeti, da bo krompir iz nižinskih krajev večinoma slabo uspeval v višjih legah.

POSTANEK IMEN

Ponovno smo že sami doživeli spremembe imen. Tako smo videli, kako je iz Mlinarja nastal Müller ali iz Mlinariča Müllneritsch in podobno. Te dni pa sem bral v hrvatskem listu iz Burgenlanda še eno posebnost. Ime Skutaič so modernizirali na Gutdeutsch.

POTOVANJA V JUGOSLAVIJO

Amerikansko zunanje ministerstvo je po treh letih zopet dovolilo ameriškim državljanom potovanja v Jugoslavijo.

ZANIMIV RAZGOVOR

Pred par tedni se je starejša žena razgovarjala s šolarjem iz četrtega razreda ljudske šole o materinskem jeziku. Na trditev fanta, da je Nemec, mu žena pravi, pa saj so vendar tvoji starši Slovenci, saj tvoja stara mama sploh ni govorila nemški, pripomni fant „je vendar lerar rekel, da je naša mutersprache dajč“ (je vendar učitelj rekel, da je naš materinski jezik nemški).

SPORTNI STIKI MED AVSTRIJO IN JUGOSLAVIJO

Kot znano so bili letos jugoslovanski smučarji pri tekmah na Sojnici pri Celovcu. Istotako so se avstrijski športniki udeležili smučarskih tekem na Planici. Na Veliko noč in v ponedeljek pa je prvič po vojni igrala v Celovcu nogometna skupina FC „Budučnost“ iz Tiograda.

Preko teh športnih odnosov se nakazuje splošno razširjenje prometa med obema državama. Tako bo Jugoslavija letos prvič redno vabila in sprejemala tujce na oddih in to predvsem v Dalmacijo. Celovski „Reisebüro“ je pričel s tozadevnimi pripravi.

STARŠI VZGAJAJO

Z zanimanjem prebiram vzgojne članke v „Našem tedniku“. Vzgojni niso samo za nas starše in otroke, ampak tudi za tete, babice in mladino, ki hoče stopiti v zakonski stan. Danes pa hočem še jaz na nekaj spomniti. Lepo prosim, da bi moje nerodne stavke tu di prinesli v časopisu.

Srce me boli, ko grem po cesti in vidim, kako so otroci podivjani. V njih ni več spoštovanja do starejših. Pozdravljati pa sploh ne znajo. V času, ko sem jaz doraščala, smo šolarji in tudi še potem pozdravljali vsakega človeka. Duhovnika smo spoštljivo pozdravljali s „Hvaljen Jezus“. Zjutraj smo gredoč v šolo vsi pozdravljali „Dobro jutro“, čez dan „Dobro den“ in zvečer „Dobro večer“. Siromaku smo prav tako privoščili pozdrav, kakor bogatinu in tujcu. S „srečno“ smo se poslavljali in „lahko noč“ smo voščili, predno smo se podali k počitku. — Mame, ali Vaši otroci še znajo lepo pozdravljati? Če ne, naučite jih!

Pa še nekaj! Pri nas doma se v krpilčku nikoli ne posuši žegnana voda. Vsak večer sem z njo pokriževala otroke, ko so bili majhni. Zdaj že otrok otroke tako blagoslovim in, če bi ne dobili zvečer takega križca, bi ne mogli spat. In povem vam, blagoslov božji vsi čutimo nad našo hišo.

Srečno pozdravljam vse koroške matere!

Rožanka

„NAŠ TEDNIK“

poštna hranilnica številka 69.793

List stane:

letno	19,20 S
polletno	9,60 S
četrtletno	4,80 S

Slovenske oddaje v radiu

13. aprila:

14.30—15.00 Poročila, pouk slovenščine, zdravniško predavanje, lahka glasba.

14. aprila:

14.30—15.00 Poročila, pregled tiska, pestra glasba.

15. aprila:

9.00—9.30 Poročila, otroška ura, lahka glasba.

16. aprila:

7.15—7.45 Duhovna obnova, slovenske pesmi in glasba.

13.30—14.00 Blagoslovitev zvonov v Šmihelu pri Pliberku.

17. aprila:

14.30—15.00 Poročila, literarna oddaja, lahka glasba.

18. aprila:

14.30—15.00: Poročila, pouk slovenščine, gospodarsko predavanje, kmečka glasba.

19. aprila:

14.30—15.00: Poročila, gospodinjsko predavanje, kmečka glasba.

Pozor! Opozarjamo na članek o prometnem in dohodinskem davku kakor tudi na članek v zadnji številki našega lista o ocenjevanju gospodarskih enot. Če boste oba članka vestno prebrali, ste v stanju, ugotoviti pravilnost ali nepravilnost davčnega predpisa.

Te tedne dopošljemo vsem naročnikom „Našega tednika“ obračune za tekoče leto in prosimo, da poravnajo naročnino za leto 1950. Kdor ne zmore vsega zneska naenkrat, naj plača v dveh obrokih.

UPRAVA

LISTNICA UREDNIŠTVA

S. A. tvoj prispevek je zelo dolg in ga bomo priobčili v naslednjih številkah.

Nujno potrebujemo kratkih dopisov. K. J. Tvoje misli pozdravljamo in jih bomo tudi uporabili. Pričakujemo, da se večkrat oglasiš in tudi prispevaš svoj del.

P. J. če smo izpolnili Tvojo željo po objavi in to pravočasno, smo seveda tudi pričakovali, da sledi drugo poročilo.

R. V. tudi Tebi smo na željo ustregli, potem pa si zopet molčal!

Vsem dopisnikom, ki so v zadnjem času povedali svoje mnenje o našem listu, se zahvaljujemo. Veseli smo, če smo zadeli pravo pot in Vam naš list ugaja; še bolj veseli pa bomo Vašega sodelništva, saj vendar posnemamo iz dosedanjih pisem, da ste vsi pismeni. Pripomniti pa moremo, da imamo tudi „nepismene“ akademike, ki sicer radi kritizirajo, pozdravili bi pa zelo njihovo sodelništvo, kritika je seveda le tedaj pozitivna, če z delom pokaže zboljšanje, na katerem delamo vsi.

Pozdravljeni,

Z. I. M.:

Zvesta seca

Neži se ni vedela prav odločiti. Njeno neodločnost je slutila Mojci. Prišla je ponjo in jo odvedla domov. „Čakam te, a tebe ni, ni, ni. Saj ne grizemo pri nas. Zdaj pa moraš z menoj!“

Mlinarjeva je bila vesela, da ni šla sama. Nerodno je privikrat sam stopiti v tujo hišo. Rutarica ju je čakala na pragu in ju spremila v izbo. Od sonca oslepljena, se kar ni mogla razgledati po prostorni sobi. S kota nad mizo so jo pozdravljale sve te podobe, ob strani so počivale velike statve, v kotu poleg duri se je košatila mogočna peč in na steni je visela tamburica. Temen, tesen strop je čuval nad prostorom. Na počeznem tramu je poleg tesarske zvezde bila vrezana letnica 1811, sree in sveto ime Jezusovo IHS. „Fletno je pri vas“, je iskreno dejala Neži. Mama in Mojci sta molčali. — Razgovor pa se spričo mame ni hotel prav razviti. Mati je tožila in pripovedovala, koliko, da je dela na kmetih in da nikoli ni vse po-

sterjeno. Pa še vreme vedno nagaja. Sicer pa ni bilo pričakovati boljšega, saj so ga vsi vremenski preroki že napovedovali. „Za fanti moram pogledati“, je dejala in zapustila sobo.

Sami sta postali bolj živahni. Mojci je pripovedovala o bratih, ki so strašno živi, a vendar pridni in še napol otročji. Hanzej se je bil napravil v Pehtro pred Tremi kralji. Vprašal je po njej in ji vrge konjskih fig, ker mu ni hotela srajce sešiti. — Jozej je pod rebrijo nad Mlinarjem stisnil „divjo jago“. Ona pa nič ne verjame v take čenče. Stric so rekli, da je to prazna vera. — Tudi Foltej, študent, je priden. Na vsak način hoče postati učitelj. Mama bi raje videla, da bi šel v bogoslovje, a silijo ga ni kamor. Ona sama bo šla kasneje k stricu za kuharico. Kako se že veseli, saj bo čisto pod Svetimi Višarji. „Kajne, Neži, ko boš gori romala, me boš prišla pogledat.“ Joj, kako rada bi se tudi Neži šla učiti. Pa nima takega strica kot Rutarjevi in hiša je polna fantov. Mora pomagati mami, dokler ne pride „mlada“ v hišo. Grdo bi bilo, če bi vso težo ženskih opravil zvrnila samo na mamo.

V brezskrbnem pogovoru se je naenkrat

zaslišalo pijano vpitje, zategnjena pesem in grda kletvina. Mojci je v slutnji, da prihajajo oče, zardela in naglo dejala: „Neži, pojdiva ven!“ Neži je sledila Mojci, a že v veži ju je prestregel Rutar. Pijan se je lovil za duri, gledal za Nežjo in dejal: „No, čigava pa je ta dečva, ta pa ni iz Vrbic! Aha, morda pa je kak nevesta za Jozija! Pa kar za mojim hrbtom to delate!“ se je jezil.

Prišli sta iz veže, Mojci je dejala vsa prepadena in skoro jokaje: „Veš, naš atej so drugače zelo dobri, a samo pijače ne smejo videti. Ne smeš jim zameriti in k nam moraš kljub temu še priti.“ Vendar sta prav do doma dekleti molčali. Neprijetni in nepričakovani dogodek je čisto pokvaril njiju nedeljsko razpoloženje. V mislih si je Neži zagotavljala, da v tako hišo, kjer je oče pijanec, za vse na svetu ne bi šla.

„No, kako je bilo pri Rutarju“, je mati vprašala hčer, ko sta ostali sami. „Lepo je bilo, le gospodar je prišel pijan domov“, je nekoliko razočarano odgovorila hči.

Mati pa ji je iz bogate skušnje dejala: „Neži, veš, vsaka hiša ima svoj križ.“

Pri Rutarju pa se ni obrnilo na bolje, čeprav so si tega vsi družinski člani želeli. Gospodar se je še bolj vdajal pijači. Dobil je v hlev še konjička, kupil je gosposki voziček, da bi z vožnjo gospode v Celovec in na druge kraje kaj zaslužil. Skozi Vrbice tedaj še ni tekla železnica. Noči in dnevi so ga videvali na cestah, že konji so poznali vse gostilne ob cestah in mošnjic je bil še bolj prazen kot preje. Vse je bilo zastoj, ne žena, ne žlahta, ne sosedje ga niso mogli pregovoriti, da bi voz in konja prodal. Otroci so raztrgani in v starih oblekah hodili okoli. Žalost si bral z obraza skrbni materi. „Kam bo vse to pripeljalo?“ se je spraševala. „Grunt bo propadel, otroci bodo berači.“ Šla je v žabnice in potočila bratu. Odločno, modro in hitro je ravnal duhovnik. Katro in Mojci jo je vzel v žabnice. Hanzej se je šel učiti čevljarja in Roki je šel v klošter v št. Andraž. Izučil se je peka in pomagal pri kuhanju. Le Leni in Joži sta ostala doma, da je kmečko delo šlo naprej. Hiša je bila kar prazna in Neži ji se je tožilo po dekletih. Tudi na Roki je večkrat skrivoma pomislila.

(Dalje prihodnjič)